

حلم و بردباری آدمی را به اخلاق پیامبران نزدیک می‌کند

دنایای پیرامون ما ترکیبی است از خیر و شرّ، دانایی و نادانی. طبق تعالیم اسلامی، نباید با نادانان مقابله به مثل کرد، قرآن کریم ما را به عکس‌العمل پسندیده‌تر ترغیب می‌کند: ادفع بالتي هي احسن.

همشهری آنلاین:

دنایای پیرامون ما ترکیبی است از خیر و شرّ، دانایی و نادانی. طبق تعالیم اسلامی، نباید با نادانان مقابله به مثل کرد، قرآن کریم ما را به عکس‌العمل پسندیده‌تر ترغیب می‌کند: ادفع بالتي هي احسن.

"حلم" صفتی است که انسان را به جایگاه اخلاقی انبیاء نزدیک می‌کند: کاد الحليم ان يكون نبيا. پیامبر اسلام و همه انبیاء الهی در محیط‌هایی مملوّ از جهل با سلاح بردباری و تحمل پیش می‌رفتند.

به گزارش روابط عمومی سرچشمه هشتمین جلسه از سلسله جلسات درس‌هایی از کتاب شریف بحارالانوار توسط حجت الاسلام والمسلمین دکتر محمد جواد محمدی مدرس حوزه و عضو هیأت علمی دانشگاه تهران در مسجد ۷۲ تن مجموعه شهدای انقلاب اسلامی سرچشمه برگزار شد.

حجت الاسلام والمسلمین دکتر محمد جواد محمدی با اشاره کوتاهی به مطالب عنوان شده در جلسات گذشته گفت: در روایت نبوی (ص) اوصاف انسان خردمند تشریح شده بود که بیانگر ویژگی‌های واقعی و عینی دانایی و خرد است. ویژگی اول شخص خردمند، حلم و بردباری نسبت به جهالت دیگران است. محور عملکرد ائمه (ع) و انبیاء در ارشاد و هدایت مردم این سبک و روش بوده است. برتر از حلم، بخشش و گذشت است که از دیگر اوصاف انسان عاقل شمرده شده است. بخشش تنها از مال و دارایی نیست، بخشش قلبی گاهی به مراتب دشوارتر است. در روایات انسان به تأسی از اخلاق الهی توصیه شده است: انّ الله عفوٌ یحبّ العفو. یا در روایت دیگری می‌فرمایند: روحیه گذشت عمر انسان را طولانی می‌کند: من کثر عفوہ مدّ فی عمره. می‌دانیم که بهداشت معنوی و اخلاقی در سلامت جسم تأثیر بسیار دارد.

دکتر محمدی در ادامه و با اشاره به آیه 67 از سوره آل عمران بیان کرد: مفسرین بزرگ ما "و الکاظمین الغیظ و العافین عن الناس و الله یحبّ المحسنین" را سه درجه و سه مرتبه اخلاقی می‌دانند که در نقطه اوج خود به احسان در مقابل اسائه، نیکی در مقابل بدی و حسن رفتار در برابر بدرفتاری می‌رسد. اما متأسفانه در روایتی از پیامبر(ص) که در ذیل این آیه شریفه آمده است می‌خوانیم "در میان امت من "العافین عن الناس" اندک هستند، یعنی اهل گذشت در امت من کم‌اند مگر آنانکه در حفظ الهی قرار دارند، ولی در امت‌های پیشین بیشتر بوده‌اند" در نهج البلاغه سفارش بیشتری نسبت به گذشتن از خطای جوانمردان و درستکاران شده است، چراکه در صورت لغزش خداوند دست آنان را گرفته و یاریشان می‌کند. کسی را که خدا دستگیری می‌کند، چگونه ما در حقش سختگیری کنیم؟ در روایت دیگری آمده که از خطاهای خطاکاران بگذرید تا خداوند مقدّرات تلخ و ناگوار را از زندگی شما بردارد: تجاوزوا عن عثرات الخاطئين یقیمکم الله بذلک سوء الاقدار. روشن است که این توصیه‌ها در دایره اخلاق شخصی معنا دارد و کسی نمی‌تواند به استناد این اخبار و احادیث از تجاوز و دست‌اندازی به حقوق مردم بگذرد و حق‌الناس را نادیده انگارد.

از دیگر اثرات کظم غیظ رسیدن به امنیت خاطر و ایمان است. طبق بعضی احادیث، خداوند به کسی قادر است عصبانیت خود را اعمال کند اما برای رضای خدا خشم خود را فرو می‌خورد، دو هدیه ارزشمند می‌دهد: قلب او را از آرامش خاطر و همچنین از ایمان سرشار می‌کند (من کظم غیظا وهو یقدر علی إنفاذه ملأه الله أمانة وإیمانا). سیره ائمه هدی نیز مؤید همین اخلاق است، چنانکه امام سجاد (ع) فرمودند: ما تجرّعت من جرعة احب الي من جرعة غیظ لا اکافي بها صاحبها، یعنی هیچ جرعه‌ای برای من گوارتر از خشم فروخورده‌ام نیست.

پیامبر اکرم (ص) نیز معیار ارزشمندی را در پهلوانی ارائه فرمودند: "أشدّکم من ملّک نفسه عند الغضب و أحلمکم من عفا عند المقدرة یعنی قوی‌ترین و قدرتمندترین شما کسی است که در عصبانیت خویشتندار باشد و حلیم‌ترین شما آنست که هنگام توانمندی گذشت کند."

این مدرس حوزه در بخش پایانی سخنان‌ش گفت کلید شخصیت هر انسان زبان او است: تکلّموا تعرفوا فانّ المرء مخبوء تحت لسانه: سخن بگویند تا شناخته شوید زیرا آدمی پشت زبانش پنهان شده است. (نهج‌البلاغه) خردمند طبق حدیث کسی است که

قبل از سخن گفتن ببیندیشد. وی سپس ضمن تشریح تأثیر کلام، بیهوده‌گویی را منشأ بسیاری از لغزشها دانست و گفت: رسول اکرم (ص) فرمود که "گنهکارترین مردم پرگوترین آنها در سخنان یاوه و بی‌ثمره‌ستند." دکتر محمدی در ادامه شرح حدیث نبوی (ص)، به چند موضوع اخلاقی دیگر از قبیل تواضع و نیز بصیرت و مسئولیت اخلاقی در گفتار و کردار به ویژه در زمانهای حساس مانند شرایط فتنه و التهاب پرداخت و هیجان‌زدگی را آفت فکر و تعقل دانست.

درسهایی از کتاب شریف بحارالانوار هر هفته پنج‌شنبه یک ساعت قبل از اذان مغرب و عشاء توسط حجت‌الاسلام والمسلمین دکتر محمد جواد محمدی در مجموعه فرهنگی شهدای انقلاب اسلامی سرچشمه به آدرس: میدان بهارستان، نرسیده به چهارراه سرچشمه، خ شهید صیrfی پور برگزار می‌شود و شرکت در این جلسات برای عموم آزاد است.